

Handläggare
Nina Mörman Aldunge
Telefon: 508 25 006

Till
Socialnämnden

Uppföljning av ungdomar med missbruksproblem vid Maria-mottagningarna

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner rapporten.

Peter Svensson
Tf förvaltningschef

Alexandra Göransson
Avdelningschef

Sammanfattning

En modell för lokal uppföljning av ungdomar med missbruksproblem vid Maria-mottagningarna i Stockholm, Göteborg och Malmö har utarbetats inom ramen för Trestad2-projektet. En uppföljning har gjorts av de ungdomar som avslutat sin behandling under tiden 2013-12-01–2014-08-31. Studien visar att goda resultat uppnås när det gäller ungdomarnas alkohol- och narkotikaanvändning, men även inom andra livsområden har positiva förändringar skett. Utvecklingsområden är att uppnå en ökad andel ungdomar som deltar i uppföljningsintervjuer och att minska andelen ungdomar med en riskfylld alkoholkonsumtion efter avslutad behandling.

Bakgrund

En modell för lokal uppföljning av ungdomar med missbruksproblem vid Maria-mottagningarna i Stockholm, Göteborg och Malmö har utarbetats inom ramen för Trestad2-projektet, som är en nationell satsning för att minska ungdomars användning av cannabis. Arbetet med att utveckla och implementera uppföljningsmodellen har skett i nära samverkan mellan praktiker från Maria-mottagningarna och forskare vid Linnéuniversitetet.

Trestad2 är ett samarbete mellan Stockholm, Göteborg och Malmö med det övergripande målet att minska användningen av cannabis bland unga. Projektet har pågått under åren 2012-2014 med stöd

från regeringen. Inom ramen för detta arbete har ett forsknings- och utvecklingsprojekt genomförts med syftet att skapa en struktur för uppföljning av Maria-mottagningarnas behandlingsresultat och en modell för att identifiera och följa trender i de tre städerna. Utgångspunkten har varit UngDOK, som är en intervjumetod som utvecklats specifikt för ungdomar med missbruksproblem i projektet Tredstad1.

Uppföljningsperioden avser tiden 2013-12-01–2014-08-31 och omfattar samtliga ungdomar som avslutade en behandlingskontakt inom Maria-mottagningarna i de tre städerna

Intervjuer med UngDOK genomfördes av samtliga behandlare på de olika mottagningarna vid inskrivning, utskrivning samt vid uppföljning tre månader efter utskrivning. Åtta livs- eller frågeområden återkommer vid samtliga intervjutillfällen. Intervjuer med behandlare om uppföljningsmodellen och dess användbarhet har också ägt rum. Lokala rutiner för uppföljningsarbetet utformades därefter.

Ärendet

Totalt var 578 ungdomar aktuella för uppföljning inom uppföljningsperioden. Av dessa blev sammantaget 167 ungdomar (29%) föremål för intervjuer omkring tre månader efter avslutad behandling, vilket är ett relativt stort bortfall. Även vid andra forskningsstudier har man konstaterat att det är svårt att genomföra uppföljningar med ungdomar med psykosociala problem, då många inte vill medverka eller är svåra att nå efter avslutad behandling.

Uppföljningen visar att medelåldern för de ungdomar som har följts upp är 17 år och fördelningen är 35% flickor och 65% pojkar. Totalt initieras 48% av vårdkontakter genom familj eller vänner, 25% via socialtjänsten, 17% av annan samt 10% på ungdomens eget initiativ. Det finns vissa skillnader mellan flickor och pojkar, t.ex. att initiativet för pojkar i högre grad än flickor kommer från familj eller vänner. 42% av ungdomarna hade vid inskrivningen kontakt med socialtjänsten, 15% med psykiatri och 1% med kriminalvården. Flickorna hade i högre grad än pojkarna psykiska problem, förekomst av våld under uppväxten och ett eget boende vid inskrivningen. Medianvärdet för antal dagar i behandling var 4,5 månader.

När det gäller användningen av primär drog kan påtagliga förändringar noteras vid uppföljningen. Primär drog är det preparat som utgör anledning eller huvudproblem till att ungdomen kommer i kontakt med en Maria-mottagning. Vid uppföljning uppger totalt 72% av ungdomarna att bruk av primär drog inte förekommit under

de senaste tre månaderna efter avslutad behandling. Andelen flickor som har alkohol som primär drog är större jämfört med pojkarna.

Av ungdomar som uppgett cannabis som primär drog vid inskrivning anger 82% att bruk inte har förekommit under de senaste tre månaderna. Endast 2% uppger vid uppföljningsintervjun en användningsfrekvens som tyder på ett mer regelbundet och fortsatt bruk av cannabis.

Uppföljningen visar att andelen ungdomar med en riskfylld konsumtion av alkohol, oavsett huvuddrog, minskar från 44% vid inskrivning till 36% vid uppföljning. Flickornas andel vid uppföljningen minskar i större utsträckning än pojkarnas. Det innebär att många ungdomar även efter avslutad behandling har en riskfylld konsumtion av alkohol.

För ungdomarna totalt ökar användningen av cigaretter och snus något mellan inskrivning och uppföljning. Flickornas användning minskar något medan pojkarnas användning ökar från 56% till 61% vid uppföljning.

Vid inskrivning uppger totalt 87% av ungdomarna att den huvudsakliga sysselsättningen utgörs av skolgång, 8% har arbete eller praktik och 5% saknar sysselsättning. Vid uppföljning går 78% i skolan, 15% arbetar eller praktiserar och 7% saknar sysselsättning. Det sker, förutom denna minskning avseende skolgång, en viss ökning framförallt av andelen ungdomar som arbetar eller praktiserar. Drygt hälften av ungdomarna bedömer vid uppföljning att situationen beträffande skola, arbete eller praktik har förbättrats i olika avseenden sedan inskrivningen.

Ungefär hälften av ungdomarna deltar i en regelbunden fritidsaktivitet, en viss förändring sker vid uppföljning då andelen flickor med regelbunden fritidsaktivitet har ökat något.

Det är totalt 62% vid inskrivningsintervjun som anger att de den senaste månaden ibland eller ofta umgåtts med vänner som använder droger och vid uppföljningen är motsvarande uppgift 46%. I detta fall sker det en större förändring för flickor än för pojkar. När det gäller umgänge med vänner som begår brott sker också en påtaglig positiv förändring.

Det föreligger även stora skillnader mellan flickor och pojkar vad gäller självrapporterade problem vid både inskrivning och uppföljning. Flickorna uppger vid inskrivningsintervjun i högre grad olika former av psykiska problem än pojkarna. Skillnaderna kvarstår vid uppföljning men det framgår även att positiva förändringar skett specifikt för flickorna.

Det är totalt 44% som vid inskrivningsintervjun uppger att de önskar förändra sin fysiska hälsa och vid uppföljning anser totalt 37% att en förbättring har skett sedan utskrivningen.

Sammantaget visar uppföljningen att en stor andel ungdomar genomgår behandling på Maria-mottagningarna i de tre storstäderna med goda resultat. Många av dem minskar eller upphör med alkohol- och narkotikaanvändning, men även positiva förändringar inom andra livsområden har noterats. Oroande är dock att en hög andel ungdomar fortfarande efter avslutad behandling har en riskfylld konsumtion av alkohol.

Övervägande del av intervjuade behandlare ställer sig positiva till att följa upp sina ungdomar för att få veta hur det har gått för dem, vad som är verksamt och att få veta om behandlingen har fungerat för dem. Alla är samstämmiga i att det stora och svåra arbetet ligger i att få tag i och att få ungdomen att komma till uppföljningsintervjun tre månader efter avslutad behandling.

Forsnings- och utvecklingsprojektets slutsats är att det krävs ett fortsatt lednings- och organisationsstöd och att de resultat som redovisas kommer till användning för att uppföljningen ska kunna bli ett naturligt inslag i behandlingsarbetet.

Projektet har utmynnat i ett antal förslag på utvecklingsområden:

- incitament för ungdomarna att delta i uppföljningsintervju
- särskild funktion som sköter uppföljning
- tydligare rutiner för inbokning av uppföljningsintervju och kontaktförsök
- möjlighet till telefonintervju, webb-enkäter m.m.

Dokumentation kring vilka typer av psykosociala och medicinska behandlingsinsatser är ytterligare ett förbättringsområde, där projektet visat på olika tillämpning och tolkningar av innehåll. Här behöver en samordning ske så att en större likvärdighet uppnås.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Socialtjänstavdelningen och har behandlats på förvaltningsgruppen 2015-08-19.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Forsknings- och utvecklingsprojektet inom Trestad2 har utvecklat och implementerat en uppföljningsmodell för kontinuerlig uppföljning av Maria-mottagningarnas behandlingsresultat. Studien visar att goda behandlingsresultat för ungdomar uppnås när det gäller alkohol- och narkotikaanvändning, men det sker även positiva förändringar inom andra livsområden. Viktiga

utvecklingsområden är att uppnå en ökad andel ungdomar som deltar i uppföljningsintervjuer och att minska andelen ungdomar med en riskfylld alkoholkonsumtion oavsett huvuddrog efter avslutad behandling.

Förvaltningen anser att det är viktigt ett fortsatt kvalitets- och utvecklingsarbete sker för att resultatuppföljningen ska kunna bli en integrerad del i behandlingsarbetet. I denna studie redovisas inte skillnader mellan städerna, vilket är en viktig information för att kunna göra lokala anpassningar av utbud och behandlingsprogram.

Det är i dag inte klart kring regeringens nya ANDT-strategi och därför oklart hur kommande Trestadsarbete kan komma att utformas. Förvaltningsledningen ser det som mycket angeläget att samarbetet med Linnéuniversitetet och Mariamottagningarna i Göteborg och Malmö fortsätter utifrån UngDOK. UngDOK är viktigt verktyg för att arbetet med målgruppen framledes ska bygga på en kunskapsbaserad praktik.

För att arbetet med UngDOK ska fortgå och utvecklas är det av yttersta vikt med fortsatt lednings- och organisationsstöd. De utvecklingsområden som projektet lägger förslag på ska beaktas. Uppföljning tar mycket tid och resurser och om inte utrymme för detta finns blir bortfallet stort, och resultaten därmed inte tillförlitliga.

Bilaga

Lokal uppföljning av ungdomar med missbruksproblem vid Maria-mottagningarna i Stockholm, Göteborg och Malmö, Linnéuniversitetet, Trestad2, Mats Anderberg m.fl., rapport 2015:1